

АЛИШЕР НАВОЙЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ КУТУБХОНАСИ

ЎЛКАШУНОСЛИК АДАБИЁТЛАРИНИ ТАРҒИБ ҚИЛИШ УСУЛЛАРИ

Методик-библиографик қўлланма

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти

Тошкент – 2010

78.342

Ў 69

Илмий методика бўлими томонидан тайёрланди

Тузувчи М. Матмурадова
Муҳаррир Ж. Қўнишев
Масъул муҳаррир Ҳ. Маматраимова

Ўлкашунослик адабиётларини тарғиб қилиш усуллари: методик-библиогр. қўлланма /Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий к-наси; Тузувчи М.Матмурадова; Муҳаррир Ж.Қўнишев; Масъул муҳаррир Ҳ.Маматраимова.-Т.: Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий к-наси нашриёти, 2010. - б.

КБК 78.342+26.89 (5 Ў)

Ўлка ҳақидаги адабиётлар ҳар хиллигига қарамай, уларнинг ҳаммаси бир мақсадга – ўлка (қишлоқ, шаҳар, вилоят, туманлар) ҳаётининг турли томонларини ўрганиш, текшириш асосида яратилган бу китоблар шу ўлкаларни кейинги авлодлар ўрганиши учун хизмат қилади. Ушбу методик-библиографик қўлланмада ана шундай адабиётларни тарғиб қилиш жараёни турли-туман шаклларда акс эттирилган.

Қўлланмадан ахборот-кутубхона, ахборот-ресурс марказлари ва кутубхоналар мутахассислари ҳамда шу соҳага қизиқувчи китобхонлар фойдаланишлари мумкин.

Муқаддима

Мамлакатимизнинг мустақилликка эришиши ўсаётган авлодга халқимизнинг асрлар давомида яратган маънавий кадриятларига таянган ҳолда тарихий ва илмий жиҳатдан асосли таълим ва тарбия беришнинг анъанавий, миллий шаклларини ривожлантириш учун катта имкониятлар очиб берди.

Ўз ўлкасининг тарихи, маданияти, санъатини ва унда амалга оширилаётган улуғвор ишларни билиш ва ўрганиш ҳар бир инсоннинг виждон олдидаги бурчидир.

Ўлка ҳақидаги адабиётларни кенг тарғиб қилишда ахборот-кутубхона маркази (АКМ) ва ахборот-ресурс маркази (АРМ) ва кутубхона ходимлари китобхонларга ўз ўлкасини яхши билишга яқиндан туриб ёрдам беришлари керак. Китобхон ўзи туғилиб ўсган ўлкасининг табиий тузилишини, қадрдон халқ, унинг тарихи, маданияти ва тилини севмасдан туриб бошқаларда ўзига нисбатан ҳурмат ва дўстликни қарор топтира олмайди. Шуларни ҳисобга олиб, АКМ ва АРМ ҳамда кутубхоналар ўлкашуносликка оид адабиётлар тарғиботида алоҳида эътибор берган ҳолда иш олиб боришлари лозим.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ҳудуд ҳақидаги бадиий асарлар, хотиралар, хатлар, адабий-танқидий мақолалар, энциклопедия, вақтли матбуот, монография, қадимий қўлёзмалар, маҳаллий адиблар ва маҳаллий улуғлар ҳақидаги битиклар, минтақа ҳақида маълумот берувчи китоблар, туман, шаҳар, республика матбуотида чоп этилган мақолалар бундай маълумотларнинг манбалари саналади.

АКМ, АРМ ҳамда кутубхоналарда ўлка ҳақидаги адабиётларни тарғиб қилиш йўллари турли-тумандир ва бу йўлда улар тарғиботнинг китоб тақдимоти, илмий-амалий анжуман, китобхонлар конференциялари, савол-жавоб кечалари, учрашув кечалари, давра суҳбати, билимдонлар беллашуви, мавзули ва мунозара кечалари, адабий-бадиий кечалар, хотира соати, китоб кўргазмалари ва кўргазмадаги адабиётлар обзори сингари турли-туман шакл ва усулларидан фойдаланишлари мумкин.

Мавзунинг моҳиятини ва бугунги ўрнини чуқур очиб бериш учун АКМ, АРМ ҳамда кутубхона ходимлари ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-тарихий, санъат ва меъморчиликка оид бадиий адабиётларга мурожаат этишлари мақсадга мувофиқ.

Тадбирларга диншунослар, фольклоршунослар, тарихчилар, файласуфлар, адабиётшунослар, санъаткорлар, журналистлар, ёзувчи ва шоирлар, геологлар, экологлар, гидрологлар, археологлар, этнографлар, жамоат ташкилотлари вакиллари, ўлкашунослик музейлари ходимларини жалб қилиш ҳамда Республика маънавият тарғибот марказининг жойлардаги бўлимлари, “Маҳалла”, “Олтин мерос”, “Соғлом авлод учун”, “Нуроний”, “Экосан”, “Наврўз” жамғармалари, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати, Республика ўсмирлар ва ёшлар сайёҳлик-ўлкашунослик маркази, унинг жойлардаги бўлимлари, Хотин-қизлар кўмитаси, Ёзувчилар уюшмаси вакиллари билан ҳамкорлик қилишни маслаҳат берамиз.

Ушбу методик-библиографик қўлланмани тайёрлаш жараёнида фойдаланилган адабиётлар рўйхати ахборот-кутубхона муассасалари ходимларига ёрдам тариқасида алоҳида берилди.

Шунингдек қўлланманинг иловасида ўлкалар ҳақидаги адабиётлар рўйхати тўпланишига кўра намуна сифатида вилоятлар бўйича тартибга солиниб берилди.

Ўлка ҳақидаги адабиётларнинг хиллари ва турлари

Ўлка – бу турли миллат кишиларини ягона жамоага бирлаштирувчи умумий ҳудуд.

Ўлка деб географик, ижтимоий ва маданий тарихий ўзига хосликка эга бўлган ва унда яшовчи аҳоли ўртасида маълум иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий алоқалар ўрнатилган ҳудуд тушунилади. XX асрнинг 70-йилларида ўлка деганда ҳаттоки ҳажми жиҳатдан унча катта бўлмаган, маълум бир географик объектга тегишли ҳар қандай жой тушуниланган. Ўлканинг энг сўнгги изоҳларидан бирида ўлка моҳияти жиҳатдан уни ким ва қайси мақсадларда ўрганилишига боғлиқ бўлган шартли тушунча сифатида баҳоланди: туман музейи учун шаҳар битта ёки бир қанча маъмурий туман бўлиши мумкин, мактаб учун, одатда, у ҳақидаги маълумот маҳаллий материал сифатида

фойдаланиш мумкин бўлган туман бўлиши мумкин, бу мактаб атрофидаги ҳудуд, шаҳар, вилоят, республика ва ҳоказо.

Шундай қилиб, ўлка ўзининг маъмурий ҳудудий чегарасига эга бўлган мамлакатнинг ҳар қандай кичик бир бўлаги, ҳудуди ҳисобланади.

Ўлканинг шаклланиши аниқ тарихий шароитда кечади. Баъзан бунда аниқловчи жойнинг географик аҳволи бўлса, бошқа гал эса ижтимоий-иқтисодий ёки сиёсий, маданий жараёнлари бўлади.

Бу ўзига хослик ўлкадаги ижтимоий ривожланишнинг умумий қонунлари шаклида акс этади. Ҳудуднинг кичиклиги ҳажми билан эмас, балки уни бошқа ҳар қандай жойдан ажратиб турадиган табиий тарихий хусусиятлари билан белгиланади.

Турли даврларда ўлкашунослик фан сифатида, гоҳ услуб ёки синтетик фаолият сифатида қараб келинди. География фанлари доктори А. С. Барков “Ўлкашунослик мазмунан турли ва тадқиқот услуби жиҳатидан хусусий, лекин социал қурилиш масалаларида тўлиқ илмий ва ҳар томонлама ўрганишга олиб борувчи илмий фанлар комплекси”, деб таърифлаган.

Бошқа бир авторлар ўлкашунослик ўз ўлкасини ҳар томонлама ўрганувчи маҳаллий халқни бирлаштирувчи ижтимоий ҳаракат, шунингдек, шу аҳолига нисбатан ўлкани ҳар томонлама ўрганиш, деб қарайди.

Яна бир гуруҳ мутахассислар томонидан ўлкашунослик бу маҳаллий аҳоли томонидан улар учун жонажон ўлка ҳисобланган қишлоқ ёки шаҳар, туман ёки мамлакатнинг бир қисмини ҳар томонлама ўрганиш тушунилади, деб изоҳланган таъриф кенг тан олинган.

Узоқ йиллар мобайнида ўлкани ўрганиш манбаи, ўлка ҳақидаги социал ахборотни рўйхатга олиш ва тарқатишнинг асосий воситаси китоб бўлиб келган. Ҳозирга келиб ахборот манбаи бўлган ҳужжатлар доираси жуда кенгайган. Уларга китоблар ва бошқа қўлёзма ҳужжатлар билан бир қаторда, грампластинкалар, ленталар, грамёзувлар, хариталар, кинофотоматериаллар, электрон ҳужжатлар ҳам қиради.

Ўлкашунослик ҳужжатларини танлашда мазмун белгиси асос қилиб олинади. Ўлкашунослик ҳужжатларининг мазмун белгиси қуйидагилар бўлади:

1. ўлканинг географик ҳолати, рельефи, иқлими, фойдали қазилмалари, сув манбалари, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, табиатни қўриқлаш фаолияти ҳақидаги ахборот маълумотларнинг мавжудлиги;

2. ўлка ташкилотларининг фаолияти (сессия, пленум, конференция, кенгаш материаллари) ҳақидаги ахборот;

3. ўлка аҳолисининг ўлканинг ижтимоий, сиёсий ҳаётида иштироки, ҳақидаги ахборотнинг мавжудлиги;

4. ўлкада саноат, қишлоқ хўжалик, транспорт ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари ҳақидаги ахборотнинг мавжудлиги;

5. Ўлканинг фани, маданияти, маорифи, шунингдек, ўлканинг фахри бўлган шахслари ҳақидаги ахборотлар акс эттирилган ҳужжатлар бўлиши мумкин.

Шундай қилиб, ўлкашунослик ҳужжати бу мазмунан ўлка билан боғлиқ бўлган ҳар қандай манбадир. Улар китоб ёки унинг бўлими, боби, журнал ёки газетада босилган мақола, харита, пано, овоз ёзилган магнит тасмаси, кинофото ҳужжат, диафильм компакт диск ва шу каби материаллар бўлиши мумкин.

Мазмунан деганда, ҳужжатда ўлка ҳақидаги ахборотнинг мавжудлиги тушунилади. Ўлкашунослик ҳужжатларини аниқлашда унинг нашр жойи, тили, хили, тури, ҳажми ҳеч қандай аҳамиятга эга эмас.

Ўлканинг машҳур шахслари ҳақидаги асарлар ва у шахсларнинг асарларини ўлкашунослик адабиётлари таркибига киритиш масаласи ҳам мунозара бўлиб келмоқда. Уларни икки қисмга ажратиш мумкин:

1. Ўлка билан ўз ҳаёти ва ижодий фаолиятининг боғлиқлиги ҳақида ҳикоя қилувчи матбуот асарлари. Бундай асарларда ўлка ҳаётининг у ёки бу томони ёритилган бўлиши мумкин ёки у шахс ўз фаолияти билан ўлка ҳаётида муҳим из қолдирган бўлиши мумкин.

Булар, албатта, ўлкашунослик ҳужжатлари бўлади.

2. Шу ўлкада яшаётган ёки туғилган шахс бўлса, у ерда ҳеч қандай муҳим иш бажармаган ёки ижоди ҳам ўлка билан боғлиқ бўлмаса, у ҳақидаги асар мутлақо ўлкашунослик ҳужжати бўла олмайди.

Ўлкашунослик ҳужжати нашр тури ва хилидан қатъий назар, ўлка билан боғлиқ ахборотни ўз ичига олади. У босмаҳона йўли билан босилган матнли ҳужжат, ротопринтдан чиқарилган ҳужжат, ксеро нусхаси олинган ҳужжат бўлиши мумкин. Ўлкашунослик ҳужжатларининг турлари ва хиллари қуйидагиларга ажратилади.

Турлари: китоблар, кичик рисоалар, вақтли ва давомли нашрлар, улардаги мақолалар, аудиовизуал ҳужжатлар (нота, хариталар, эстамплар, бадиий репродукциялар, плакатлар, откриткалар, альбомлар, шунингдек, киноматериаллар, пластинкалар, магнит тасмалари, видеокассеталар, электрон дисклар) ва бошқалар бўлиши мумкин.

Хиллари: илмий, илмий оммабоп, ишлаб чиқариш, маълумотнома, ўқув адабиётлари ва ўлка ҳақидаги бадиий асарлар.

Китоб ва кичик рисоалар кўп йиллардан буён, тўғрироғи, Октябрь тўнтаришидан илгариги даврдан бошлаб маҳаллий жойлар – Самарқанд, Бухоро, Скобелев, янги Марғилон шаҳарларида чоп этила бошланган.

Кейинги йилларда турли ўлкаларга, мамлакатимизнинг шаҳар ва туманлари, вилоятлари, тарихий жойларига бағишланган китоблар кўплаб чиқарилмоқда.

Маҳаллий (вилоят, шаҳар, туман) газеталар ўзида 80 фоиздан ортиқ шу маҳаллий жой ҳаётининг турли масалалари, томонларига бағишланган мақолаларни ёритиб борганлиги сабабли улардан ўлкашунослик маълумотларни қидиришда муҳим манба сифатида фойдаланиш мумкин.

Яна бир томони, бундай газеталар саҳифаларида босилган мақолалар бошқа ҳеч бир манбада босилмайди, улар мазмун жиҳатдан ўлкага оид муҳим маълумот бўлиши мумкин. Шу сабабли маҳаллий вақтли нашрлар катта аҳамиятга эга бўлган ўлкашунослик ҳужжатларининг турига киритилиши мумкин. Универсал ва тармоқ журналлар, газеталар, тўпламлар саҳифаларида ўлкашунослик материаллари ёритиб борилади.

Аудиовизуал материаллар ҳозирда хилма-хил: кинофильмлар, диафильмлар, микрофильмлар. Яна ҳозирда хариталар, фотоальбомлар, мусиқа нота асарлари ҳам кўп. Масалан, ҳар бир вилоятнинг ўз харитаси мавжуд. XX асрнинг 70 йиллари охирларида барча вилоятларга бағишлаб фотоальбомлар чиқарилган. Айниқса, Самарқанд, Хива, Бухоро вилоятларига бағишланган фотоальбомлар кўплаб чиққан. Мусиқа нота асарлари ҳам кўп, масалан: София Сафтарованинг “Самарқанд” кўшиғи, М. Азимовнинг “Азим Бухоро”, машҳур “Ялла” ансамблининг “Тошкентим онам” кўшиғи ва ҳоказо.

Ҳозирги ахборотлаштириш асрида ўлкашунослик ҳужжатларининг хиллари жуда кўп. Ўлкашунослик ҳужжатларининг нашр хиллари ҳам турлича. Улар материалнинг баён қилиниши ва китобхонлик доираси, мақсадига кўра ажратилади.

Ўлкашунослик ҳужжатларининг қуйидаги **хиллари** бор: илмий, ўқув, ишлаб чиқариш, илмий-оммабоп, маълумотнома характеридаги асарлар. Ўлкашунослик ҳужжатларининг ичида яна ўлка ҳақидаги бадиий асарлар хилини ажратиш мумкинки, уларнинг аҳамияти юқоридаги хилларга нисбатан кам эмас.

Ўлкашунослик мазмундаги илмий асарлар (илмий-тадқиқот хусусиятли) ўлкашунослик ҳужжатларининг катта қисмини ташкил қилади. Уларда ўлка билан боғлиқ бўлган ёки ўлканинг айрим масалалари: ижтимоий, халқ хўжалиги, илмий, маданий ҳаётининг алоҳида томонлари, ўтмиш тарихи, унинг машҳур шахсларига бағишланган маълумотлар илмий асосда ёритилади.

Ўлка ҳақидаги илмий адабиётларнинг асосий мақсади ўлка меҳнаткашларига мамлакат ишлаб чиқариш, ижтимоий, иқтисодий ҳаётидаги ҳамма вазифаларни муваффақиятли бажаришга ёрдам беришдир. Уларнинг мавзуй доираси кенг, лекин улар ичидан энг асосийларини ажратиш мумкин.

Ўқув адабиёти бўлажак мутахассисларга мустақил билим беришга мўлжалланган. Ўрта мактаб ўқув дастурларида ўлка мавзусига ҳозирча алоҳида ўрин ажратилган бу адабиёт кўпроқ ўқитувчилар учун услубий қўлланмалардан иборат. Яна улар ичида олий ўқув юрти талабалари учун дарслик ва ўқув қўлланмалари кўп учрайди. Масалан, Ю. Ғ. Маҳмудовнинг “Физикадан ўлкашуносликка доир материалларни ўрганишда предметлараро боғланиш” номли ўқитувчилар

учун қўлланмаси. Ўқув адабиёти ичида турли воҳалар, водийлар бўйича чиққан хариталар, атласларни ҳам олиш мумкин.

Ўлка ишлаб чиқаришига оид адабиётлар, асосан, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари, улардаги ютуқлар, тажрибалар, ишлаб чиқаришни ташкил этиш масалаларини ёритувчи кўп нусхадаги китоб ва кичик рисоалардан иборат.

Масалан, “Андижон вилояти маҳаллий саноати юксалиш йўлида”, Р. Назаров ва А. Муҳаммадиевнинг “Қашқадарё вилояти шароитида гўзадан мўл хосил етиштириш бўйича қўлланма”си (2002), Қ. Давлатовнинг “Тармоқнинг оидин йўли” (Хазорасп Пахта тозалаш очик турдаги ҳиссадорлик жамияти тарихидан лавҳалар) (2005) ва бошқа нашрлар мисол бўла олади.

Илмий-оммабоп ўлкашунослик нашрларини катта тарбиявий, ватанпарварлик хусусиятига эга бўлган кўп сонли кичик рисоалар ва айрим ҳолларда катта ҳажмдаги китоблар ташкил этади. Бу адабиётлар жонажон ўлкага муҳаббат, ҳурмат, у билан фахрланиш туйғуларини тарбиялайди.

Ўлка ҳақидаги илмий-оммабоп адабиётлар мазмунига, китобхонлик доирасига, нашр шаклига кўра турларга ажратилади.

Мазмунига кўра ўлка ҳақидаги умумий ишлар (ўлкага тўлиқ оид бўлган), ўлка ҳаётининг алоҳида соҳаси, мавзусига оид ишлар, ўлка билан у ёки бу томондан боғлиқ бўлган ўлканинг машхур шахслари (арбоблари) ҳақидаги асарларга бўлинади.

Масалан, А. Набиевнинг “Хўжаобод тарихи” китоби (1993), С. С. Бухорийнинг “Буюк Хоразмийлар” (1993) рисоласи, Н.Исмоиловнинг “Денов таронаси” (Денов ва деновликлар ҳаётидан лавҳалар) асари; “Қорақўллик куйчилар” (1994), “Андижон тарихидан лавҳалар” (2008), Ҳ.Ҳамиднинг “Карманалик олимлар” (2007) рисоласи, О. Сафаровнинг “Шофирконнома” асари (2008) ва бошқалар.

Ўлкага оид маълумотнома адабиётлари энциклопедиялар, маълумотномалар, йўл кўрсаткичлар, фотоальбомлар, харита ва атласлар, китоб хатчўпларини ўз ичига олади. Энциклопедиялар универсал ва тармоқ энциклопедияларга ажратилади. Универсал “Ўзбекистон Миллий энциклопедияси” материалларининг 40 фоиздан ортиғини Ўзбекистоннинг турли вилоятлари, шаҳарлари, туманлари, географик жойлари, тоғ-кўллари, йирик иншоотлари ва ҳоказоларга бағишланган ўлкашунослик маълумотлари ташкил этади.

“У ким? Бу нима?” болалар энциклопедияси, “Уй-рўзгор энциклопедияси” универсал нашрлар ҳам бой ўлкашунослик маълумотларини ўзида мужассамлаган.

“Тошкент” энциклопедияси (Т., 1983; 1993) айнан ўлкага бағишланган соф ўлкашунослик энциклопедияси ҳисобланади.

Тошкент шаҳрининг 2200 йилик юбилеи муносабати билан чиқарилган “Тошкент” энциклопедияси ҳам бунга яққол мисолдир.

Янги турли йўл кўрсаткичлар ҳам талайгина. Жумладан, “Тошкент кўчалари”, “Тошкент театрлари”, “Тошкент музейлари”, “Самарқанд архитектура ёдгорликлари”, “Самарқанд=Samarkand: Путеводитель” (2007), Б. Бердиевнинг “Навоий вилоятининг тарихий манзилгоҳлари” (2008) ва бошқалар.

Хива ва Бухоро шаҳарларининг 2500 йиллигига бағишлаб фотоальбом 1997 йилда чиқарилди. Шунингдек, Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллигига бағишланган фотоальбом ҳам (2007) чиқарилган. “Тарихий Самарқанд” (XIX-XX асрларига оид фотосуратлар (2007), С. Джанахмедовнинг “Қорақалпоғистон” (альбом) иллюстрациялари (2007), “Навоий – саҳро бағридаги мўъжиза шаҳар” китоб-альбоми (2008), “Кўхна Бухоро” номли XIX аср охири XX аср бошларига оид гравюра, фотосуратлар, откриткалар акс этган альбом (2008) ва бошқалар нашр этилган.

Шунингдек, ўлка ҳақида билбиографик қўлланмалар ҳам нашр этилган.

М. Тилсумуратовнинг “Историография и библиография по истории народов Приаралья с древнейших времен до 1917 года” (Метод. пособие), (1992), “Рўйи замин сайқали=Самарқанд – краса земли” (Самарқанднинг 2750 йиллигига ўзбек ва рус тилларида (2007), “Ташкент в прошлом, настоящем и будущем” (1982) Тошкентнинг 2000 йиллигига, “Тошкент” кўрсаткичи (Т., 1983), “Тошкент” (к 2200-летию (2008), “Тошкент 2200 ёшда” (2009) библиографик кўрсаткичлари тузилган.

Ўлкашунослик хужжатларини тарғиб қилиш бўйича намунавий тадбирлар туркуми

“Ўлка тарихи ва бугуни” мавзусида китоб кўргазмасини ташкил этиш учун материаллар

Таклиф этилаётган кўргазма ахборот-кутубхона ва ахборот-ресурс марказларида, кутубхоналарда ўтказиладиган тадбирни тўлдиради.

Кўргазма куйидаги бўлимларни ўз ичига олади:

1. Ўлка тарихига бир назар

Қушлар кетмас боғингдан,
Тоғ, дала, чорбоғингдан.
Мафтун эгар оламини
Чиройи суқсур Ватан.

Н. Раҳматов

Бу бўлимда ўлка тарихига оид бўлган илмий нашрлар, монографиялар, рисоалар ва илмий мақолалар, ўлка ҳақидаги таржима асарлари ва бошқа адабиётларни намойиш этиш мумкин.

2. Ўлка фаҳрим менинг

Яна бағрингдаман, эй, азиз ўлка,
Чўллар нафасини сездим кўксимда.
Ёмғирдан сўнг, ёвмак ҳидидан маст,
Бир ястанай қайноқ кўксимда.

Н. И. Леонов

Бу бўлимга ўлка географияси, экологияси, геологияси ҳақидаги маълумотлар акс этган адабиётлар, илмий мақолалар, хариталар, ўлка аҳолиси ва моддий ресурсларнинг жойланиш хусусиятларини акс эттирувчи адабиётлар намойиш этилади.

3. Ўлка анъаналари ва урф-одатлари

Бу бўлимда худуднинг урф-одатлари, анъаналари, расм-русум, иримлари ва маросимлари ҳақида маълумот берувчи адабиётлар, илмий мақолалар, вақтли матбуот саҳифаларида чоп этилган манбаларни намойиш этиш мумкин.

4. Ўлка – бадий адабиётда

Боғи беҳиштдин хусн олган ажиб бўстондур,
Сервиқор манзилларда одимлаган карвондур.
Мирза Бобур изларин асраб қадим тупроғида,
Бахту иқбол қасрининг бунёдидин комрондур.

Хуршида

Бу бўлимда адабиётшунослар, шоир ва ёзувчиларнинг бирон худуд, ўлка, шаҳарни мадҳ этиб ёзган роман, қисса, дoston, шеърӣ тўпламлари ва вақтли матбуот саҳифаларида чоп этилган мақолалари намойиш этилади.

“Мадҳинг куйлай, жонажон ўлка” мавзусида шеърхонлик беллашувини ташкил қилиш учун тавсиялар

Шеърхонлик беллашувининг мақсади шоир ва шоираларнинг ўз ўлкаси ҳақида ёзган шеърларига китобхонлар қизиқишини оширишдан иборат.

Шеърхонлик беллашувига шу худуддаги мактаб, лицей, коллеж ўқувчилари, олий ўқув юрти талабалари, турли соҳа эгалари бўлган китобхонлар киритилиши мумкин.

Шеърхонлик беллашуви ташкилотчилари қатнашувчиларга бериладиган шартларни тузиб чиқадилар. Ҳар бир қатнашувчи айтмоқчи бўлган шеърининг мавзусини, агар имкон бўлса, қачон ёзилганлигини билиши шарт.

Шеърхонлик беллашуви ўтказиладиган ахборот-кутубхона ва ахборот-ресурс марказларида, кутубхоналарда ўлка тарихи ва бугунини акс эттирувчи китоб-суратли кўргазмасини ташкил этишни, шунингдек, санъаткорлар томонидан ўлка ҳақидаги қўшиқлар ёзилган видеотасмалар, дисклар ҳам намойиш этишларини тавсия қиламиз.

Қуйида шеърхонлик беллашувида айтиладиган шеърлардан намуналар келтирамиз.

1-рақамдаги қатнашувчи: Муҳаммад Юсуфнинг “Андижон” шеъри:

Андижон, кўнглимда кўкарган далам,
Йўлимга термулиб толган чор боғлар.
Мени соғинади соғинмасам ҳам
Боғи Бобурдаги момақаймоқлар.

Ўзинг улғайтирган ниҳолингга боқ –
На бўйинг етар, на кўлинг етади.
Болангдан шоҳ чикса – ўзга юртда шоҳ,
Шоир чикса, бари дайдиб кетади.

Бевафо дунёнинг ишларин кўрсанг –
Сен курган саройга ҳинд меҳмон танлар.
Балки аҳил бўлсанг, сал кенгроқ бўлсанг,
Бағрингда бўлади Тожимаҳаллар.

Узр, гар оғринсанг, елкамга бош қўй,
Шод кунинг кўнглигни мен билан чоғла.
Бобурга илинсанг, менга ковун сўй.
Чўлпонни соғинсанг, мени кучоқла.

2-рақамдаги қатнашувчи: Муҳаммад Юсуфнинг “Андижоним” шеъри.

Боғи шамол бўйларида кезиб юрдим,
Боболарим пок руҳини сезиб турдим.
Тупроғини кафтга олиб кўзга сурдим,
Шоҳ паҳлавон Бобур юрти Андижоним.

Бунда яшар ўз аҳдига вафодорлар,
Кўзни олар лўппи-лўппи пахтазорлар.
Гул ундирган даласидан кетмай қорлар,
Азиз бободехқон юрти Андижоним.

Бу ўлкада Моҳларойим излари бор,
Парилардай қорамайиз қизлари бор.
Жамолидан ой уялган юзлари бор,
Тандир-тандир ширмой юрти Андижоним.

Бу маконни Хизр бобо қўллаб юрар,
Хирмонига пок нафасин йўллаб юрар.
Тушида ҳам даласини ўйлаб юрар,
Осмон қадар имкон юрти Андижоним.

3-рақамдаги қатнашувчи: Турсуной Содикованинг “Андижоннинг аёли” шеъри.

Ки у водийда битган
хар лутфи ўт-оловдир,
Ҳай-ҳай, бу ўт тутошса,
юз йилгача ёнодир.
Ошиқманг, хой ошиқлар,

Дилда жўш ургай шижоат ким ғурур даврада
Рустами дostonдир, мардонаи даврондур,

Толеи хурлик куёшин тафтидин порлар бу кун,
Миллатим, халқим дили осмондир, рахшондур.

Назм ила изҳори ишқ этгуси Хуршида, не бахт,
Айрилмас бир нафас кўнгулки Андажондур.

5-рақамдаги қатнашувчи: Холдоржон Курбонбоевнинг “Андижон шаънига “ шеъри.

Етарлидир, шукур, фарахбахш дамим,
Бу тонг ҳам уйғондим зав-шавққа тўлиб.
Ҳақнинг илҳоми-ла йўндим қаламим,
Андижон шаънига сўз айтмоқ бўлиб.
Андижон куёшли Ўзбекистоннинг
Пахлавон ва дархон фарзанди эрур.
Турон замин деган зўр гулистоннинг
Ардоқли ва суюк дилбанди эрур.
Бобур Мирзо уни севди, тўймади,
Бир умр қўмсади ўнгдаю тушда.
– Оҳ, Андижон! – деди, тилдан қўймади,
Кўз юмди охир ҳам шу талпинишда.
Улуғ Ипак йўли давридан тортиб
Андижоним номи доим зикрда.
Кўхна Кешдан ёши бирмунча ортиқ,
Бир тарихчи бобом шундай фикрда.
Тарихин бирма-бир эслаб ўтирмам,
Жўнгина “Андижон” дейиш кифоя.
Бунда жам ўтмишим, бугуним, эртам,
Меҳридан танда жон дейиш кифоя.
Қўшиқдан яралган ажиб бир диёр,
Ҳар қарич тупроғи кўзга тўтиё.

(Шеър қискартиб берилди).

Беллашувни ҳакамлар маълум балл қўйиш билан яқунлайдилар. Бунда ўлка ҳақидаги шеърларнинг маъно ва мазмуни, айтувчининг ижрочилик маҳорати ҳам эътиборга олинади. Голибларни совғалар билан тақдирлаш тавсия этилади. Совға тариқасида китоблар, гуллар ва эсдалиқлар топшириш мумкин. Шунингдек, ҳомий ташкилотлар билан ўзаро алоқа ўрнатиб, қимматбаҳо совғалар билан тақдирлаш мумкин.

“Ўлка ҳақидаги адабиётларни ва манбаларни биласизми?” мавзусида билимдонлар беллашувини ташкил қилиш учун тавсиялар

Беллашувни ўтказишдан мақсад ўлка ҳақидаги, яъни ўлка табиати ва табиий бойликлари, қишлоқ ва ўрмон хўжалиги, соғлиқни сақлаш, фани, маорифи ва маданияти, адабий ҳаёти, дини ҳамда тарихи, ўлканинг машҳур кишилари тўғрисида ёзилган илмий ва бадиий асарларни ўрганиш ҳамда кенг китобхонлар оммасига тарғиб этишдан иборат.

Беллашув ўтказишдан олдин фаол китобхонлардан ҳар бири 8–10 кишидан иборат 2 та билимдонлар гуруҳи тузилади. Уларга, асосан, мактаб, лицей, коллеж ўқувчилари, олий ўқув юрти талабалари, турли соҳа эгалари бўлган китобхонлар киритилиши мумкин.

Беллашув ташкилотчилари икки гуруҳга мўлжаллаб саволлар тузиб кўяди. Берилаётган саволларга доир адабиётлар тайёр туриши керак. Беллашувга тайёрланиш жараёнида катнашувчилар ўша манбаларни пухта ўқиб чиқишлари зарур.

Билимдонлар эътиборини ўлканинг этнографияси, топонимикаси, географияси, тарихий ёдгорликлари, санъат ёдгорликлари, миллий кадриятларига, халқ урф-одатлари, моддий ва маънавий маданиятига оид монография, китоблар, илмий ва бадиий асарлар, альбомлар, хотиралар, эсдаликлар, ёдномаларга қаратиш керак. Беллашув ўтказиладиган ахборот-кутубхона, ахборот-ресурс марказлари ва кутубхоналарда ўлканинг тарихи ва бугунини акс эттирувчи китоб кўргазмасини ташкил этишни тавсия этамиз.

Қуйида билимдонлар беллашувига қўйиладиган саволлардан намуналар келтирамиз. Шунга қараб, билимдонлар қайси асарлардан ва манбалардан фойдаланишлари кераклигини билиб оладилар.

1. “Ўлка” тушунчасини изоҳлаб беринг?

(“Ўлка” тушунчаси тор маънода маҳалла, жамоа хўжалиги, қишлоқ, кенг маънода эса кишининг туғилиб ўсган қишлоғи, тумани, вилояти, шаҳрини билдиради).

2. Ўлкашунослик ташкилий жиҳатдан неча турга бўлинади?

(Ўлкашунослик ташкилий жиҳатдан уч турга бўлинади:

1. Илмий, яъни давлат ўлкашунослиги;

2. Жамоат ўлкашунослиги;

3. Мактаб ўлкашунослиги).

3. Айнан ўлка мавзусида ва ўлкани мадҳ этган шеърлардан мисоллар келтиринг ҳамда ихтиёрий биттасидан бир парча айтиб беринг.

(Азали Акифнинг “Тошкент оқшоми”, Рамз Бобожоннинг “Тошкент оқшоми”, “Тошкент кўчалари”, Э. Воҳидовнинг “Тошкент садоси”, Т. Иброҳимовнинг “Тошкент руҳи”, А. Кўчимовнинг “Тошкент”, Азим Суённинг “Тошкент”, И. Юсуповнинг “Мен Тошкентни соғинаман кўрмасам”, Қ. Ўтаевнинг “Тошкент”, Я. Қўчқоровнинг “Тошкент қасидаси”, Ғафур Ғуломнинг “Тошкент”, “Тошкент оқшоми”, Ҳамид Ғуломнинг “Тошкент таронаси”, Неъмат Зикрилланинг “Юрагимда ёниб турган Бухоромсан”, “Бухорони кўрмаган бўлсан”, “Бухоронинг миноралари”, “Бухором”, Г. Абдурахмонованинг “Самарқанд”, М. Азаровнинг “Самарқанд кечалари”, Б. Дониёровнинг “Самарқандим” Ж. Жабборовнинг “Самарқанд”, А. Ивановнинг “Самарқанд кузи”, Камол Жамолнинг “Самарқанду Бухоро бу...”, Муҳаммад Юсуфнинг “Самарқанд”, Ж. Эрдоновнинг “Самарқанд”, Ҳамид Ғуломнинг “Самарқандим”, Холниёз Холикназарнинг “Андижонни алқайман”, Муҳаммад Юсуфнинг “Андижоним”, “Марғилон”, Х. Қурбонбоевнинг “Андижон шаънига”, Э. Самандаровнинг “Хоразм бу” ва бошқа шеърлар.

Зикрилла Неъматнинг “Бухором” шеъридан парча:

Бухором, бебаҳо, ажиб маъвосан,
Уммонга қўйилган азим даёрсан.
Бағрингда улғайдим, йўқдир армоним.
Мен учун дунёлар ирча дунёсан,
Қалбимга кувватсан, кўзга зиёсан.
О, менинг қадимий сирли Бухором,
Эртақлар ўлкаси, нурли Бухором!)

4. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг “Андижон”га берган таърифини айтиб беринг.

(Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Андижонга шундай таъриф берган: “Андижон нафақат мамлакатимизнинг, балки бутун Марказий Осиёнинг жаннатга тенг гўшаларидан бири бўлиб, бетакрор табиати, сахий ва мард, ғурурли, ориятли, меҳнатсевар кишилари билан ўзига муносиб ном топган”).

5. Қуйида келтирилган парчанинг муаллифи ким ва шеърнинг номини айтинг.

Чиройингга чирой кўшмоқ эзгу тилагим,
То тирикман, буюк номинг шонларга буркай.

Она шахрим гўзал Тошкент – олтин бешигим,
Бор меҳримни жоним кўшиб, пойингга тўкай.

(Юқоридаги парча Зулфия номидаги давлат мукофоти совриндори Камола Эрматованинг “Она шахрим гўзал Тошкент” шеърдан олинган).

6. “Жаннатмакон Андижон” рисоласининг муаллифлари кимлар?

(“Жаннатмакон Андижон” рисоласининг муаллифлари С. Шокаримов ва А. Султоновлардир).

7. Андижон шахрида мусиқали драма ва комедия театри қачон ташкил топган ва бу даргоҳдан қайси санъаткорлар етишиб чиққан?

(1918 йили Туркистонда биринчилар қаторида Андижон шахрида мусиқали драма ва комедия театри ташкил топди. Бу даргоҳдан Аббос Бакиров, Музаффар Мухаммедов, Халима Носирова, Лутфихоним Саримсоқова, Тамарахоним, Сойиб Хўжаев, Асад Исматов, Тўхтасин Жалилов, Ойсари Иброҳимов, Хадича Аминова ва бошқа йирик санъаткорлар етишиб чиқдилар).

8. Ўлкашуносликка оид нашрларни чоп этувчи нашриётларни айтиб беринг?

(Ўлкашунослик адабиётлари республикамиздаги деярли барча нашриётларда босилиб чиқарилади. Жумладан, Андижон, Самарқанд, Қорақалпоғистонда 2 тадан нашриёт бор. Бу нашриётларнинг ҳаммасида ўлкашуносликка оид адабиётларни ҳам чиқариш кенг йўлга қўйилган. Бу нашриётлар: “Қорақалпоғистон”, “Билим” (Қорақалпоғистон Республикаси); “Андижон”, “Ҳаёт” (Андижон вилояти); “Бухоро”, “Жиззах”, “Наманган”, “Насаф” (Қашқадарё), “Zar qalam” (Гулистон, Сирдарё вилояти); “Зарафшон” ва “Сўғдиёна” (Самарқанд вилояти), “Фарғона”, “Хоразм” (Хоразм) ва бошқалар).

9. Ўлка ҳақидаги адабиётлар, асосан, қайси тилларда нашр этилади?

(Адабиётлар, асосан, ўзбек, рус, қорақалпоқ тилида, тожик тилида ҳам нашр қилинади).

10. Андижон ҳақида ёзилган бадий асарларни биласизми?

(Олимжон Холдорнинг “Андижон сулуви”, “Андижон баҳори”, “Мен Андижонман”, “Андижон самоси” каби асарлари бор).

11. Тарихий ўлкашунослик ёдгорликларига қандай нашрлар киради?

(Тарихий ўлкашунослик ёдгорликларига инсоният ҳаётидаги энг муҳим тарихий воқеалар, жамиятнинг босқичлари, инқилобий ҳаракатлар бўлиб ўтган жойлар, атоқли саркардалар, йирик давлат, фан ва маданият арбобларининг номлари билан боғлиқ воқеалар бўлиб ўтган жойлар, ўтмишда қолган қўлёзма асарлари ва шу кабилар киради).

12. Археологик ёдгорликлар нима ва уларга оид қандай нашрлар бор?

(Археологик ёдгорликларга кўҳна шаҳарлар, қўрғонлар, қалъалар, қадимий манзилгоҳлар, истехкомлар, корхоналар, каналлар, шунингдек, йўлларнинг қолдиқлари, қадимий дафн жойлар, тош ҳайкаллар, қоялардаги тасвирлар киради. Юқорида кўрсатилган манбаларнинг мавжудлигини акс эттирган илмий нашрлар, тадқиқотга доир нашрлар, у ёки бу кўринишда акс эттирилган китоблар, рисоалар, мақолалар киради).

13. Ўлка ҳақидаги ёдгорлик ҳужжатларига нималар киради?

(Ёдгорлик ҳужжатларга марказий ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва давлат бошқарув органларидан қолган турли ҳужжатлар, бошқа ёзма ва чизма ҳужжатлар, кино-фото ҳужжатлар ва овозли ёзувлар, шунингдек, қадимий қўлёзма ҳамда архив материаллари, фольклор ва мусиқа ёзувлари, нодир босма нашрлар киради).

14. Ўлка этнографик ва топонимик материалларини айтиб беринг?

(Ўлка этнографик ва топонимик материалларига халқ урф-одатлари, моддий ва маънавий маданият, халқларнинг эртақ, фольклор, мифологияси ҳамда жой номларнинг илмий жиҳатдан келиб чиқишини ўрганишга оид бўлган манбалар киради).

15. “Хива” тарихий-этнографик очерклар рисоласи ким томонидан қачон нашр этилган?

(“Хива” тарихий-этнографик очерклар рисоласи А. Абдурасулов томонидан тайёрланган ва 1994 йилда “Ўзбекистон” нашриётида нашрдан чиққан).

16. Ўлка адиблари ва шоирлари ҳақида нашр этилган қайси рисоаларни биласиз?

(Н. Каримовнинг “Тошкент шоирлари” (2007), Ҳамиджон Ҳомидий, М. Маъмуровларнинг “Наманган адиблари” (2007), У. Шукуров, З. Мухиддиновларнинг тўплаб нашрга тайёрлаган “Андижон шоир ва ёзувчилари” (2003), Б. Йўлдошевнинг “Қашқадарё бадияти” (тазкира, адабий-танқидий мақолалар тўплами) (1998) ва бошқалар).

17. Қамчибек Кенжа (Кенжабоев)нинг “Андижондан Даккагача” сафарномаси қачон нашр этилган?

(Қамчибек Кенжа (Кенжабоев)нинг “Андижондан Даккагача” сафарномаси 2003 йилда нашр этилган).

Беллашувни ҳакамлар маълум балл қўйиш билан яқунлайдилар. Бунда жавобларнинг тўғрилиги, батафсиллиги ҳам эътиборга олинади. Голибларни совғалар билан тақдирлаш тавсия этилади. Совға тариқасида китоблар, гуллар ва ўлка ҳомийларининг совғалари ҳамда эсдаликлар топшириш мумкин.

“Адабиётшунос-ўлкашунос” тўғараги фаоллари билан савол-жавоб кечасини ўтказиш учун саволлар

1. Ўлка бадиий адабиётининг миллат ҳаётидаги ўрни.
2. Минтақа ва ўзбек адабиёти.
3. Ўтмишда минтақада яшаб ўтган адиблар ижодини ўрганишнинг ҳолати.
4. Худуд ва замонавий ўзбек адабиёти ҳақидаги фикрларингиз.
5. Адабий ўлкашунослик кўникмаларини шакллантиришнинг аҳамияти нималардан иборат?
6. Адабий-ижодий кўникмаларни шакллантиришнинг ўрни ва аҳамияти.
7. Ўлка ҳақидаги адабий нашрларнинг чоп этилиши.
8. Қайси шоир ва ёзувчиларнинг ўлка ҳақида асарларини биласиз?

Ўлка этнографияси бўйича ижодий танлов

1. Ўлка этнографияси ҳақида нималарни биласиз?
2. Ўзбек халқи этнографиясига оид асарлар ёзган хорижлик олим ким?
3. “Қўқон хонлигида” асарининг муаллифи ким ва асар ҳақида сизнинг фикрингиз?
4. “Хива” тарихий-этнографик очерклар асарининг муаллифи ким?
5. “Ўзбекистон тарихини ўқитишда этнографик материаллардан фойдаланиш” асарининг муаллифи ким ва у асар қачон нашр этилган?
6. Хорижлик муаллифлардан бири Бухорода туриб этнографик материаллар тўплаган, ўша муаллиф ким ва қайси йилларда бу иш билан шуғулланган?
7. И. Жабборовнинг этнография ҳақида ёзган асарларини ва уларнинг бир-биридан фарқини айтиб беринг.
8. “Анъанавий ўзбек кийимлари” этнографик материаллар асарининг муаллифи ким?

“Фольклоршунос-ўлкашунос” тўғараги аъзолари билан давра суҳбати ўтказиш учун саволлар

1. Ўлкада фольклор асарлари ва уларнинг миллат маънавиятини шакллантиришдаги ўрни.
2. Худуддаги оғзаки ижод намуналари .
3. Ўлка халқ оғзаки ижоди жанрлари.
4. Минтақадаги халқ истеъодлари.
5. Сайёҳлик кўникмаларини шакллантириш.
6. Ўлка фольклор намуналарини ёзиб олишнинг ҳолати.
7. Ёзиб олинган ижод намуналарини умумлаштириш, солиштириш, рўйхатга олиш ва таснифлашнинг ҳолати.

Ўлкашунослик адабиётлари тарғиботига бағишлаб ахборот-кутубхона ва ахборот-ресурс марказларида ўтказилиши мумкин бўлган тадбирлар туркуми

Китоб тақдироти

1. “Шахрисабз баёзи” китоби.
2. Б. Бердиевнинг “Навоий вилоятининг тарихий манзилгоҳлари” китоби,
3. Қ. Собировнинг “Хоразмнинг қишлоқ ва шаҳарлари мудофаа иншоотлари” китоби,
4. Т. Содиқовнинг “Андижоннинг Солижони” бадиалари,
5. С. Бўлдиевнинг “Бухоро сирлари” китоби,
6. Қ. Рашидовнинг “Бойсунлик олимлар” китоби,
7. М. Бойқуловнинг “Шерободнинг шер қизлари” китоби

та қ д и м о т и

“Ўлка тарихи”, “Ўлка санъати”, “Ўлкамиз – бадий адабиётда”, “Ўлка табиати”, “Ўлканинг маориф ва маданияти”, “Ўлканинг адабий ҳаёти” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Илмий конференция

1. “Хоразмнинг шифобахш ўсимликлари”,
2. “Хоразм дostonчилиги эпик анъаналари”,
3. “Андижоннинг тарихи ва бугуни”,
4. “Наманган ХХI асрда”,
5. “Сурхондарё дostonчилигига чизгилар”,
6. “Шахрисабз тарихий обидалар”,
7. “Самрқанднинг ўтмиши ва бугуни” каби мавзуларда.

“Хоразм қовунлари”, “Марғилон ХХI асрда”, “Фарғона дўпписи”, “Сурхондарё бадий адабиётда”, “Ўлкамиз этнографияси” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Китобхонлар конференцияси

1. “Ўлка миллий анъаналари”,
2. “Ўлка миллий кадрятлари”,
3. “Ўлка табиати ва табиий бойликлари”,
4. “Ўлканинг ижтимоий ҳаёти”,
5. “Ўлканинг адабий ва маданий ҳаёти”,
6. “Ўлканинг санъати” каби мавзуларда.

“Ўлкам боғу-роғларга буркансин”, “Ўлкам гулларга буркансин”, “Янада обод бўл, азиз ўлкам”, “Ўлкам топонимлари”, “Нурафшон диёрим бор менинг”, “Хизмати элга манзур”, “Халқ саломатлиги йўлида”, “Ўлкам аёллари”, “Ўлкам келажаги йўлида”, “Халқ маданий мулкани асрайлик”, “Ўлка шеърляти” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Илмий семинар

1. “Хива : ўтмишда, ҳозирда, келгусида”,
2. Бобурнинг “Бобурнома” асарида этнографик маълумотлар,
3. “Ёш авлод тарбиясида ўлка ҳақидаги адабиётларнинг ўрни”,
4. “Ўлкамизнинг қадимий ёдгорликлари ва уларнинг ҳозирги аҳволи”,
5. “Ўлка табиати ва ҳайвонот дунёси”,
6. “Ўлка халқ таълимининг тараққиёт йўли”,
7. “Бухоро тарихи ва ҳозирги аҳволи”,
8. “Ўлкамиз тарихига бир назар” каби мавзуларда.

“Ўлкам – менинг олтин бешигим”, “Тарих тилга кирганда”, “Ўлкам – фахрим менинг”, “Ўлкам мозийдан сўзлар”, “Ўлкамиз этнографиясини ўрганайлик” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Билимдонлар беллашуви

1. “Ўлкамиз урф-одатлари ва миллий кадриятларини биласизми?”
2. “Ўлка ёзувчиларини биласизми?”
3. “Ўлка тарихини биласизми?”
4. “Ўлка адабий муҳитини биласизми?”
5. “Ўлка табиати ва ҳайвонот дунёсини ўрганамиз?”
6. “Ўлка урф-одат ва кадриятларини биласизми?”
7. “Ўлка саноатини биласизми?”
8. “Ўлка фермерларнинг ҳозирги фаолиятини биласизми?”
9. “Ўлка ўлкашунослик тўғаракларини биласизми?”
10. “Ўлка меъморий ёдгорликларини биласизми?”
11. “Ўлка меъморий ёдгорликларини биласизми?”
12. “Ўлка маорифи: ўтмиши ва ҳозири” каби мавзуларда.

“Ўлкам маданияти”, “Ўлкам полвонлари”, “Ўлкам санъати”, “Жонажон ўлкам”, “Ўлкам фахрийлари”, “Ўлкам қаҳрамонлари”, “Ўлкамизнинг машҳур кишилари”, “Кадриятлари кадрланган ўлкам”, “Тарихингдир минг асрлар...”, “Ўлка мустақиллик йилларида” каби мавзуларда китоб кўرғазмаси ва кўрғазмадаги адабиётлар обзори.

Давра суҳбати

1. “Ўлканинг тарихини ўрганишда мактаб ўлкашунослик тўғаракларининг ўрни”
 2. “Ёшларга ўлка урф-одатларини ўргатишда тўғаракларнинг ўрни”
 3. “Ўлка тарихининг ўқилмаган саҳифалари”
 4. “Замонавий ўзбек адабиёти тараққиётида маҳаллий адибларнинг ўрни”
 5. “Минтақадаги адиблар ижоди ва бугунги ўзбек адабиёти”
 6. “Минтақадаги рассомлар ижоди ва бугунги кунда уларнинг ўрни”
 7. “Худуд санъаткорларининг ижоди ва бугунги санъатдаги ўрни” каби мавзуларда.
- “Остонадан бошланар ҳаёт”, “Яшасин ҳамиша оламда меҳр”, “Ўлкам кўрки”, “Ўлкам рассоми”, “Ўлкамнинг ҳофизи”, “Ўлкам шоири”, “Ўлкам санъаткори”, “Ўлкам меъмори”, “Ўлкамизнинг машҳур кишилари” каби мавзуларда китоб кўрғазмаси ва кўрғазмадаги адабиётлар обзори.

Савол-жавоб кечаси

1. “Ўлкангизда қандай тарихий ёдгорликлар бор?”
 2. “Ўлкангизда спорт қандай шаклланган?”
 3. “Ўлканинг жуғрофий ва сайёҳлик имкониятлари”
 4. “Ўлкадаги тарихий, археологик ва маданий ёдгорликлар”
 5. “Ўлкадан етишиб чиққан тарихий шахслар, алломалар, олимлар, шоирлар фаолиятини биласизми?”
 6. “Мамлакат миқёсида ўлканинг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий ўрнини биласизми?”
 7. “Бухорода қандай тарихий ёдгорликлар бор ва мустақилликдан кейинги уларга эътибор?”
 8. “Ўлкангиздаги зиёратгоҳларни биласизми?”
 9. “Самарқанд тарихий ёдгорликлари ва уларнинг мустақилликдан кейинги ҳолатини биласизми?”
 10. “Ўлка этнографияси ва топонимикасини биласизми?”
 11. “Ўлкангиз қаҳрамонларини биласизми” каби мавзуларда.
- “Тарихингдир минг асрлар...”, “Ўлкамнинг машҳур кишилари”, “Ўлкам қаҳрамони”, “Ўлкам алломалари”, “Ўлкам журналисти”, “Ўлкам фермери”, “Ўлкам иқтисоди”, “Жаҳон ичра жаҳоним ўлкам”, “Ўлкам чемпиони”, “Ўлка иқтисодиёти равнақи йўлида” каби мавзуларда китоб кўрғазмаси ва кўрғазмадаги адабиётлар обзори.

Мунозара кечаси

1. “Ўлка археологияси, этнографияси, топонимикасини ёш авлодга ўргатиш бўйича амалга оширилаётган ишлар”

2. “Ҳозирги кунда ўлка табиати ва табиий бойликлари, уларнинг муҳофазаси масалалари”,
3. “Минтақа ва ўзбек адабиёти”,
4. “Ўтмишда минтақада яшаб ўтган адиблар ижодини ўрганиш”,
5. “Ҳудуд ва замонавий ўзбек адабиёти”,
6. “Адабий ўлкашунослик кўникмаларини шакллантириш аҳволи”,
7. “Халқ оғзаки ижоди ва замон” каби мавзуларда.

“Ўлка гуллари”, “Ўлка фаҳри”, “Ўлка табиати”, “Наманган олмаси”, “Ўлканинг бойлиги”, “Ўлка этнографияси”, “Ўлка топонимикаси”, “Ўлканинг ҳайвонот дунёси”, “Ўлка харитаси”, “Ўлка бадий адабиёти”, “Расмларда ўлка сийрати” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Мавзули кеча

1. “Самарқанд нони”,
2. “Наманган гуллари”,
3. “Андижон дўпписи”,
4. “Наманган атласлари”,
5. “Хоразм қовунлари”,
6. “Ҳудуддаги оғзаки ижод намуналари ва уларнинг миллат маънавиятини шакллантиришдаги ўрни”,
7. “Минтақадаги халқ истеъдодлари”,
8. “Ўлка амалий санъати”,
9. “Ўлка ҳайвонот оламининг хилма-хиллиги”,
10. “Ўлкамизнинг сайёҳлик имкониятлари”,
11. “Ўлка табиати ва табиий бойликлари муҳофазаси” каби мавзуларда.

“Она ўлкамизни ўрганамиз”, “Ўлка – Шарқ дурдонаси”, “Ўлканинг обидалари”, “Ўлка маданияти”, “Ўлка тарихи”, “Жаҳоним ўлка”, “Ўлка – фаҳрим менинг” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Учрашув кечаси

1. “Ўлка меъморлари”,
2. “Ўлканинг илмий ҳаёти”,
3. “Ўлка археологияси ва этнографияси”,
4. “Ўлканинг маданий ҳаёти”,
5. “Ўлка адиблари”,
6. “Ўлка санъаткорлари”,
7. “Ўлканинг тарихий ёдгорликлари ва тарихий жойлари”,
8. “Ўлканинг машҳур кишилари”,
9. “Ўлка шифокорлари”,
10. “Ўлка фермерлари” каби мавзуларда.

“Ўлка – бадий адабиётда”, “Ўлкада маданий ҳаёт”, “Ўлка депутати”, “Ўлка жамоли”, “Ўлкани куйлайман”, “Қўшиғимдасан, ўлка”, “Ўлка спорти”, “Ўлка табиати”, “Маданияти гуллаган ўлка” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

“Энг буюк эслатма” рукни остида ўлка ҳақидаги нашрлар ва ўлкашуносликка оид қўлланмалар билан ахборот-кутубхона ва ахборот-ресурс марказларининг картотекаларини бойитиб бориш. Ушбу рукн юзасидан жамоа, овул, қишлоқ, туман, шаҳар, вилоят тарихини ва бугунини ёритадиган фотоальбом, фотовитрина, стенд ва паннолар, папкалар ташкил қилиш.

Адабиётларнинг тавсия рўйхатлари

1. “Она диёримизни ўрганамиз”,
2. “Жонажон ўлка адабий ва маданий ҳаёти”,
3. “Ўлка маданий бойликлари сақланадиган хазина тарихи”,

4. “Ўлкамнинг тарихий обидалари”,
5. “Ўлкам – Шарқ дурдонаси”,
6. “Ўлкам ҳақида янги нашрлар”,
7. “Ўлка – бадиий адабиётда”,
8. “Ўлканинг машҳур кишилари ҳақидаги асарлар”,
9. “Ўлкамиз обидалари – тарихимиз кўзгуси”,
10. “Ўлка ўтишига бир назар”,
11. “Мустақиллик йилларида ўлкам жамоли” каби мавзуларда.

Адабий-бадиий мусиқали кеча

1. “Қўшиқларда куйлай, ўлкам, сени”,
2. “Таъзимдаман сенга, Андижоним”,
3. “Ўлкам қўшиқларда куйланган диёр”,
4. “Мадҳинг куйлай, Марғилон”,
5. “Эртақлар ўлкаси, нурли Бухором!”
6. “Юрагимда ёниб турган Хоразмсан”,
7. “Гумбазлари сирли қўшиқ – Самарқанд”,
8. “Тошкентим она шаҳрим”,
9. “Олтин созли рубобимсан, Самарқанд” каби мавзуларда.

“Киндик қоним томган нурли маконим”, “Ўлкам, доим кулсин бошингда омад”, “Ўзингдан ўргилай, она-қишлоғим”, “Номингни юракка нақш этдим, ўлкам”, “Шарафлайман ўлкамни”, “Меҳринг билан яшаймиз, Ватан”, “Элим бўлди давлатли”, “Юрт қўшиқлари”, “Юрт ишқида ёнаман”, “Қўшиқларда Ватан мадҳи”, “О, ота маконим, онажон ўлкам” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Хотира ва қадрлаш соати

1. “9 май – Хотира ва Қадрлаш куни”,
2. “Хотира муқаддас, кадр барҳаёт”,
3. “Хотира китобини варақлаганда”,
4. “Хотира китобида ўлкам қахрамони”,
5. “31 август – Қатағон қурбонларини ёд этиш куни”,
6. “Ўлкамнинг ватанпарвар ва маърифатпарвар инсонини”,
7. “Ўлкамнинг оташқалб фарзандлари”,
8. “Эл меҳрини қозонган санъаткор”,
9. “Халқимизнинг асл фарзандлари”,
10. “Унутмас ўлканг сени”,
11. “Фидойилик қурбони” каби мавзуларда.

“Инсон хотираси абадий”, “Ҳазон бўлган умидлар”, “Улар мангу тирикдир”, “Истиклол учун қурбон бўлганлар”, “Сўнмас садо”, “Мангу, барҳаёт улар”, “Хотирангиз – доимо қалбимизда”, “Ўлкамнинг ардоқли фарзанди”, “Рухлари барҳаёт” каби мавзуларда китоб кўргазмаси ва кўргазмадаги адабиётлар обзори.

Қатнашувчилар: Республика Маънавият тарғибот марказининг жойлардаги бўлимлари, “Маҳалла”, “Олтин мерос”, “Соғлом авлод учун”, “Нуроний”, “Экосан” каби жамғармалар вакиллари, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати, хотин-қизлар қўмитаси, ўлка ёзувчилари уюшмаси вакиллари, филологлар, тарихчилар, журналистлар, адабиётшунослар, тилшунослар, археологлар, этнографлар, меъморлар, санъатшунослар, ёзувчи ва шоирлар, архив, музей, тарихий маданият обидаларини муҳофаза қилиш ходимлари, ўлкашунослик музейлари ходимлари ва кенг китобхонлар оммасини жалб қилиш мақсадга мувофиқ.

Фойдаланилган адабиётлар

Кутубхоналарнинг тарихий ўлкашунослик ишига ёрдам: методик-библиогр. тавсия /Тузувчилар: М. Матмурадова, Г. Берман; муҳаррирлар: Ҳ. Маматраимова, Т. Егорова. – Т., 2001. – 27 б.

Кутубхоналарнинг ўлкашунослик иши: методик қўлланма /Тузувчи Ҳ. Маматраимова; муҳаррир Т. Егорова. – Т., 2003. – 41 б.

Маматраимова Ҳ. Кутубхона ўлкашунослиги ва ўлкашунослик иши: ўқув қўлланма. – Т., 2008. – 103 б.

Набиев А. Тарихий ўлкашунослик: (Ўлкани ўрганишнинг асосий манбалари): олий ва ўрта пед. ўқув. юртлари ва мактаб тарих ўқитувчилари учун /Масуъл муҳаррир Б. А. Аҳмедов. – 2-нашр. – Т.: Ўқитувчи, 1996. – 334 б.

Сайёҳлик-ўлкашунослик тўғрақлари: (дастурлар тўплами). – Т.: Илм зиё, 2008. – 60 б.

* * *

Алиев Б. Тарихий ўлкашунослик муаммолари //Гулистон. –1980. – № 9. – Б. 31.

Бойтўраев Т. Ўлкашунослар учун қўлланма //Санъат. – 1990. – № 7. – Б. 24-25.

Ёқубов Қ. Ўлка маданий меросини ўрганиш //Халқ таълими. – 1993. – № 6-7. – Б. 63.

Медетова Р. Ўлкашунослик материаллари ватанпарварлик тарбияси таянчи //Халқ таълими. – 1995. – № 7-8. – Б. 61-64.

Мухтор Асқад. Ўлкамиз шайдоси //Гулистон. –1980. –№ 9. –Б. 30.

Отажонов И. Тош асрига саёҳат: [ўлкамиз тарихини ўрганиш] //Тошкент ҳақиқати. – 1988. – 30 апр.

Товбоев З. Мактаб сайёҳлик ва ўлкашунослик фаолиятига доир айрим ёндошувлар //Гарбия. – 2007. – № 3. – Б. 34-38.

Ўлкаларга бағишланган китоблар рўйхати

Қорақалпоғистон Республикаси

Джанахмедов С. Қорақалпоғистон: (альбом), иллюстрациялар. – Нукус: Қорақалпоғистон, 2008. – 47 б.

Кушакеев Б. Эл эҳтироми: [Қорақалпоғистон Респ. Беруний тумани ҳақида] . – Т.: Шарқ, 1998. – 59 б.

Мамбетов К. Қорақалпақлар шежиреси. – Нокис: Билим, 1993. – 128 б.

Нийетуллаев С. Қарақалпақстан Республикасынинг Конституциялык ҳуқуқи. – Нокис: Билим, 1996. – 222 б.

Нуржанов П. Ҳазирги қарақалпақ романи поэтикаси: композиц. ҳам жанрлық-стильлик озгешеликлери /Озбекстан Респ. Қарақалпақстан болими, Н. Даўқараев атындағы тил ҳам адабият ин-ти. – Нокис: Билим, 2008. – 115 б.

Сейтаев Б. Алма гуллеген пасыл: қосықлар ҳам поэма /Сўз боши муаллифи И. Юсупов. – Нокис: Билим, 2007. – 199 б.

Султон Алп. Омир откеллери: повестлер, гурринглер. –Нокис: Билим, 2008. – 187 б.

Тажимуратов А. Қарақалпақ халық педагогикаси. – Нокис: Билим, 1996. – 139 б.

Тўрткўл ва тўрткўлликлар: [Туман ҳақида суратли рисола] /Матн муаллифи К. Юнусова; суратлар муаллифи Р. Саидов. – Нукус: Қорақалпоғистон, 2000. – 24 б.

Тўрткўл гуллари: (Тўрткўллик шоирларнинг шеърлари). – Нукус: Қорақалпоғистон, 1993. – 92 б.

Худойбергенов О. Амударё бўйларида: (хужжатли қисса ва очерклар). – Т.: Ўзбекистон, 1992. – 91 б.

Юсупова Ф. Эллиқалға шабадалари: (шеърлар) /[Сўз боши муаллифи Я. Қўчқоров]. – Урганч: Хоразм, 2008. – 29 б.

Қорақалпоғистон Тўрткўлдан бошланади: (хикоялар, шеърлар, очерк ва лавҳалар). – Нокис: Қорақалпоғистон, 1993. – 151 б.

Қурбон Шукур. Эллиқалға дафтари: Бадиа. – Т.: Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий к-наси нашриёти, 2008. – 81 б.

Қурбонбоев Р. Аллома номини ардоқлаб: (Беруний тумани ташкил этилганлигининг 70 йиллигига). – Т.: Ўқитувчи, 1997. – 61 б.

Қурбоний Йўлдош. Манғит қасидаси: (шеър ва очерклар). – Нукус: Қорақалпоғистон, 1993. – 75 б.

Қўчқоров Я. Қорақалпоқ фермерлари: очерк ва лавҳалар. –Т.: Янги аср авлоди, 2008. – 125 б.

Андижон вилояти

Абдуғозиева Б. Андижон Бобур даврида /Андижон вилояти ўлкашунослик музейи, Ўзбекистон ФА Археология ин-ти. –Андижон: Андижон, 1993. – 13 б.

Андижон табиати ва ҳайвонот дунёси: (Андижон вилоят ўлкашунослик музейининг 60 йиллигига бағишланади) /Тузувчилар: Б. Супуртбеков, О. Тўхтабоев. – Андижон: Андижон, 1994. – 16 б.

Андижон тарихидан лавҳалар /Масъул муҳаррир П. Исроилов. – Андижон: “Andijon nashriyot-matbaa” ОАЖ, 2008. – 260 б.

Андижон шоир ва ёзувчилари /Тўплаб, нашрга тайёрловчилар: У. Шукуров, З. Муҳиддинов. – Андижон, Ҳаёт, 2003. – 291 б.

Андижоним – анда жоним: шеърлар, эсселар /Масъул муҳаррир Минҳожиддин Мирзо; тўпловчи Хуршидабону. – Т.: Фафур Фулом ном. нашриёт матбаа ижодий уйи, 2006. – 58 б.

- Асқаров А. Мўъжаз Ватан лавҳалари. – Андижон: Андижон, 2008. – 36 б.
- Балиқчиликлар: бадиа /[Муаллиф ва тузувчи Шукур Қурбон]. – Т.: Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2008. – 212 б.
- Биз билган ва билмаган Бобур: адабий ўйлар. – (2-тўлд. нашри). – Т.: Маънавият, 2008. – 116 б.
- Бобур Захриддин Муҳаммад. Ғарибинг андижонийдур: Сайланма шеърлар /Бобур халқаро фонди; нашрга тайёрловчи, сўзбоши ва луғат муаллифи В. Раҳмонов. – Т.: Шарқ, 2008. – 286 б.
- Болтабоев Ш. Андижонча: шеърлар. – Т.: Lider-Press, 2008. – 79 б.
- Булоқбоши наволари: шеърӣй мажмуа /Тузувчи Т. Жалолов. – Андижон: Андижон, 1994. – 30 б.
- Мирзо Қобил. Қаро зулфинг: Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг қирқ ғазалига 40 муҳаммас /[Сўз боши муаллифи Ф. Усмон]. – 2-нашр. – Андижон: Andijon nashriyot-matbaa ОАЖ, 2008. – 47 б.
- Обидов Қ., Султонов М. Пахтачиликда Андижон услуги: чигитни плёнка остига экиш ва унинг самарадорлиги: пахтакорлар учун қўлланма. – Т., 1996. – 14 б.
- Содиқов О., Юсупов И. Андижон вилояти маҳаллий саноати юксалиш йўлидан. – Андижон: Андижон, 1995. – 43 б.
- Содиқова Т. Андижоннинг Солижони: бадиалар.-Т.: Davr Press, 2008. – 79 б.
- Султонов А. Ҳаёт ҳикматлари: шеърлар, хотиралар, нақл ва ҳикматлар. – Андижон: Ҳаёт, 2007. – 31 б.
- Таъзим: (Андижон вилояти руҳий соғлиқни сақлаш маркази ташкил этилганига 40 йил тўлди) /Андижон вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси Вилоят руҳий соғлиқни сақлаш маркази; тузувчи К. Алиева. – Андижон: Андижон, 1999. – 17 б.
- Турдиев Ж. Алломалар яшайди бунда. – Андижон: Андижон, 2008. – 87 б.
- Хотира: Андижон вилояти: 1941–1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: Н.Саидов (раис) ва бошқ. – Т.: Ўзбекистон, 1994. К. 1. – 598 б. К. 2. – 547 б. К. 3. – 398 б.
- Шокаримов С., Султонов А. Жаннатмакон Андижон. – Т.: Тошкент Ислон ун-ти, 2002. – 160 б. – (Истиклолнинг улуғ одимлари).
- Юсупов О. Бирлашманинг ёрқин йўли: (Андижон пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмаси). – Андижон: Андижон, 1994. – 23 б.
- Юсупова М., Абдулла П. Зиё сарчашмалари: (Жалакудук туман халқ таълими бўлими тарихи). – Андижон: Ҳаёт, 2000. – 108 б.
- Ўтанов Ҳ. Отам хотирасига: шеърлар, тўртликлар. – Андижон: Андижон, 2008. – 31 б.

Бухоро вилояти

- Абу Бақр Муҳаммад ибн Жаъфар Наршахий. Бухоро тарихи /Сўнг сўз муаллифи А. Муҳаммаджонов. – Т.: Шарқ баёзи, 1993. – 126 б.
- Азизхўжаев А. Бухоро – Шарқ дурдонаси: (альбом). – Т., 1997. – 260 б.
- Баракаев Ж., Ҳайдаров И. Бухоро тарихи: (энг қадимги даврлардан Улуғ Октябрь инқилобигача: умумтаълим мактаблари тарих ўқитувчилар учун қўлланма. – Т.: Ўқитувчи, 1991. – 143 б.
- Барноев С. Бухоронинг ўн икки дарвозаси. – Т.: Маънавият, 1996. – 62 б.
- Бўлдиева С. Бухоро сирлари /Муҳаррир Хуршид Даврон. – Бухоро, 1998. – 40 б.
- Бўлдиева С. Бухоро сирлари. – Т.: Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий к.наси нашриёти. Китоб 2: Арки олий. – 2007. – 251 б.
- Жумаев Т. ва бошқ. Жаҳонга юз тутган мактаб: [Бухоро вилоятининг Қоракўл туманидаги 1-ихтисослаштирилган иқтидорли болалар мактаб-интернати ҳақида] /Т. Жумаев, Ш. Шомансуров, Қ. Абдулло. – Т.: Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий к.наси нашриёти, 2008. – 314 б.
- Исматова Ф. Бухороликлар ёхуд Бухоро дурдоналари: шеърлар. – Бухоро: Бухоро, 2000. – 36 б.
- Кўхна Бухоро = Vielle Boukhara: XIX аср охири бошларидаги гравюра, фотосуратлар, очриткалар. – Т.: San`at, 2008. – 94 б.

- Мухтор Омон. Бухоролик бир йигит: романлар. – Т.: Ёзувчи, 1998. – 302 б.
- Мухтор Омон. Бухоро ҳаёти ёки Лабиҳовуздаги тутлар: ҳаёт ҳикоялари, ён дафтарлардан ёзувлар, манзаралар. – Т.: Зарқалам, 2004. – 120 б.
- Муҳаммаджонов А. Қадимги Бухоро: (археологик лавҳалар ва тарих) /Масъул муҳаррир А. Асқаров. – Т.: Фан, 1991. – 51 б.
- Сафаров О. Шофирконнома: маърифий-тарихий рисола. – 2-қайта ишл. ва тўлд. нашр. – Т.: Фан, 2008. – 123 б.
- Хотира: Бухоро вилояти: 1941–1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: К.Саидов (раис) ва бошқ. – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1994.
К. 1. – 589 б.
К. 2. – 558 б.
- Шарқнинг аллома санъаткори: Садриддин Айний таваллудининг 130 йиллиги муносабати билан: методик-библиогр. қўлланма /Тузувчи Н. Алаутдинова. – Т.: Алишер Навоий ном. Ўзбекистон Миллий к-наси нашриёти, 2008. – 32 б.
- Юнусова М., Назарова Р. Бухоро вилоят жамоа хўжаликларида ички хўжалик ҳисоби ва ижара пудрати. – Т.: Мехнат, 1992. – 20 б.

Жиззах вилояти

- Лапасов Х. Эл хизматида 50 йил: Жиззах таъмирлаш корхонаси /Сўз боши К. З. Қобиловники. – Т.: Чўлпон, 1994. – 32 б.
- Олимов У., Ҳайдаров Ҳ. Жиззах вилояти: (қисқача маълумотнома). – Жиззах, 1992. – 36 б.
- Тошкентбоев А., Носиров Х. Жиззах вилояти: (қисқа справочник) /Таҳрир ҳайъати: Н. З. Қобулов, З. Х. Ҳакимов, Б. У. Узоқов ва бошқ. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 116 б.
- Тўйчибоев Б., Қашқирли Қ. Зомин сўзлиги: ушбу китоб ўлканинг 2000 йиллигига бағишланади. – Т., 2008. – 224 б.
- Хотира: Жиззах вилояти: 1941–1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: Р. С. Субхонова (раис) ва бошқ. – Т.: Мехнат, 1994. – 250 б.
- Ҳайдаров Ҳ. Жиззах тарихидан лавҳалар /Масъул муҳаррир З. Турсунов. – Т.: Мехнат, 1992. – 77 б.
- Ҳайдаров Ҳ. Жиззах вилояти тарихи /Сўз боши А. Х. Тошкентбоевники. – Т.: Мехнат, 1996. – 232 б.

Навоий вилояти

- Бердиев Б. Навоий вилоятининг тарихий манзилгоҳлари. – Т.: Муҳаррир, 2008. – 63 б.
- Иноятгов С., Кандахоров А. Шайх Худойдод Вали – Кармана фарзанди. – Т.: Turon-Iqbol, 2008. – 94 б.
- Мирзаев Б., Аҳматкулов К. Нурота тарихидан лавҳалар. – Т.: Абдулла Қодирий ном. халқ мероси нашриёти, 1997. – 37 б.
- Навоий – сахро бағридаги мўъжиза шаҳар = Навои – чудо город в пустыне = Navoi – miraclecitiy in the desert: китоб-альбом /[Муаллифлар жамоаси С. Иноятгов, Қ. Ражабов, Х. Ибрагимов ва бошқ.; таржимон З. Бобоева, Қ. Мамуров]. – Т.: O`zbekiston, 2008. – 239 б.
- Холмуродов Р. Хатирчи тумани тарихидан лавҳалар. – Т.: Фан, 1996. – 115 б.
- Хотира: Навоий вилояти: 1941–1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: А. Айдаркулов (раис) ва бошқ. – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1994. – 318 б.

Наманган вилояти

- Абдуллаев О. Наманган вилояти: (табиати: аҳолиси, хўжалиги). – Наманган: Наманган вилояти ноширлик бўлими, 1955. – 147 б.

Аёл борки, олам мунаввар: (Наманган вилояти халқ хўжалиги соҳасида фаолият кўрсатаётган фидойи аёллар ҳақида мақолалар) /Нашрга тайёрловчи Р. Ражабов. – Наманган: Наманган, 1999. – 42 б.

Азизов М. Чортоқ ҳақида ривоят: дostonлар. – Фарғона: Фарғона, 2008. – 31 б.

Али А., Тошбекова Ш. Саодатли санамлар. – Наманган: Наманган, 2007. – 62 б. – (“Аёл ва жамият” кутубхонасидан).

Инаятов А., Нишонov И. Балиқликўл: Султон Увайс Қараний зиёратгоҳи. – Наманган: Наманган, 2008. – 31 б.

Иномова К., Маҳмудова М. Наманган вилояти олимлари /Респ. “Олима аёл” уюшмасининг Наманган вилоят бўлими, Наманган вилоят хокимлиги, вилоят хотин-қизлар кўмитаси. – Наманган: Нашриётсиз, 1996. – 61 б.

Наманган вилояти экологияси /Тузувчилар: А. У. Сиддиқов ва бошқ. – Т.: Университет, 1996. – 69 б.

Наманган туманининг ўтмиши ва бугуни /А.Убайдуллоҳ, О. Бобоназаров, Т. Раҳимова ва бошқ. – Т.: Университет, 1996. – 147 б.

Салиев Ў. Норин жилolari: лавҳалар ва ҳикоялар. – Наманган: Наманган, 1998. – 45 б.

Самадов Ю. Мавлоно Ибрат ворислари: (Наманган вилоят босмахонаси тарихидан лавҳалар). – Наманган, 1999. – 39 б.

Халилбеков А. Наманган адабий гулшани: илмий тадқиқот. – Наманган: Наманган, 2007. – 467 б.

Хотира: Наманган вилояти: 1941-1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: Д. Дадажоновва (раис) ва бошқ. – Т.: Меҳнат, 1994-1995.

К. 1. – 1994. – 605 б.

К. 2. – 1995. – 607 б.

Қалбимиздаги азиз инсонлар: хотира /Нашрга тайёрловчи ва масъул муҳаррир А. Ражабов. – Наманган: Наманган, 1999. – 169 б.

Гиёсов М. Бўлажак шифокорлар маскани: (ҳаётий лавҳалар): (Косонсой тиббиёт билим юртининг 20 йиллигига). – Наманган: Наманган, 1999. – 39 б.

Ҳомидий Ҳамиджон, Маъмуров М. Наманган адиблари /Масъул муҳаррир З. Мансуров. – Т.: Фан, 2007. – 276 б.

Самарқанд вилояти

Аминов Ҳ., Вафоев А. Самарқанднинг меҳнат қаҳрамонлари. – Самарқанд: Зарафшон, 1993. – 82 б.

Азизов Ф., Ўлдошев Ё. Ургут тиббиёти тарихи: (факт ва воқеалар). – Самарқанд: Зарафшон, 2008. – 133 б.

Арапов А. В. Самарқанд = Samarqand: шедевры Центральной Азии. – Т. – Москва: San`at, 2008. – 110 с.

Аҳмедов Б. Мирзо Улуғбек: бадиа. – 2-нашри. – Т.: Ёзувчи, 1994. – 288 б.

Даврон Хуршид. Самарқанд ҳаёли: тарихий ва маърифий бадиалар. – Т.: Камалак, 1999. – 320 б.

“Зарафшон” газетаси тарихи: (библиографик рисола) /[Таҳрир ҳайъати Ф. Тошев ва бошқ.]. – Самарқанд: Зарафшон, 2008. – 111 б.

Зарафшоний Душан Файзий. Ургут қасидаси: (дoston). – Самарқанд: Сўғдиёна, 1995. – 55 б.

Самарқанд = Samarqand: путеводитель. – Т.: San`at, 2007. – 48 с.

Самарқанд: 2750 йил /[Ўзбек тилига тарж. Ш. Каримов ва бошқ.; нашриёт муҳаррири К. Бўронов]. – Т.: Ўзбекистон, 2007. – 104 б.

Тарихий Самарқанд = Исторический Самарқанд: XIX-XX асрларга оид фотосуратлар. – Т.: San`at, 2007. – 94 б.

Tong yulduzi Samarqand = The morning star of Samarkand /[Tuzuvchilar Sh. Karimboboyeva va boshq.]. – Т.: San`at, 2007. – 115 б.

Хотира: Самарқанд вилояти: 1941-1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: М. Боқиева (раҳбар) ва бошқ. – Т.: Ибн Сино ном. нашриёт-матбаа бирлашмаси.

К. 1. – 447 б.

К. 2. – 447 б.

Шодмонов М. Самарқанднинг шифобахш ўсимликлари = Гиоҳҳои шифобахши Самарқанд. – Самарқанд: Сўғдиёна, 1993. – 30 б.

Эрназарова Ш. Садоқат мадҳи: шеърлар, ҳикоялар. – Самарқанд: Зарафшон, 2008. – 30 б.

Юнус Баҳодир. Баҳорим келди: шеърлар ва достон. – Самарқанд: Зарафшон, 1994. – 73 б.

Юнусов Б. Гумбазли шаҳрим: шеърлар. – Самарқанд: Зарафшон, 1994. – 58 б.

Ғойибов Н. Амир Темур даври маънавияти: бадиа. – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001. – 48 б.

Ҳақимов Ҳ. Даштда байрам: очерк /Ҳ. Ҳақимов, А. Абдусаломов. – Самарқанд: Зарафшон, 2001. – 31 б.

Сирдарё вилояти

Маҳмудов Р. Тўра Сулаймон: рисола /Гулистон давлат ун-ти. – 2-тўлд. нашр. – Т.: Ғафур Гулом ном. нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2008. – 63 б.

Холбекова Б., Шокиров Н. Чаман ичра бир гул: (Гулистон тумани ташкил топганлигининг 70 йиллигига). – Т.: Меҳнат, 1996. – 100 б.

Сурхондарё вилояти

Авлиёқулов Қ. ва бошқ. Сурхон юлдузлари: (1941-1945 йиллари немис-фашист босқинчиларига қарши олиб борилган жангларда ва фронт орқасида жасорат кўрсатиб қахрамонлик унвони ва олтин юлдузларга сазовор бўлган кишилар ҳақида) /Қ. Авлиёқулов, Р. Эргашев, Н. Исмоилов. – Т.: Абдулла Қодирий ном. ҳақл мероси нашриёти, 1995. – 87 б.

Ал-Ҳаким ат-Термизий /З. Чориев, Т. Аннаев, Б. Муртазаев ва бошқ.; Термиз Давлат ун-ти, Сурхондарё вилоят маънавият ва маърифат кенгаши. – Т.: Янги аср авлоди, 2008. – 149 б.

Бердиев Ҳ. Биринчи одам вилояти: (Сурхондарё вилоятининг тарихи, бугуни ва эртаси) /Сўз боши Т. Турдиевники. – Т.: Нур, 1991. – 79 б.

Бойкулов М. Шерободнинг шер қизлари. – Т.: San`at, 2008. – 100 б.

Ибрагимова Г. ва бошқ. Сен ёлғиз эмассан: Бойсун тумани 12-меҳрибонлик уйи иш фаолиятдан лавҳалар /Г. Ибрагимова, Ш. Бердиева, А. Шербекова. – Т.: San`at, 2007. – 95 б.

Очилдиев Ф. Сурхон воҳаси бекликларидаги ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ўзгаришлар: (XIX асрнинг иккинчи ярми-XX аср бошлари). – Т.: Abu matbuot-konsalt, 2008. – 166 б.

Раупов Ш. Тиббиёт нажоткори: [Сурхондарё вилоят кўп тармоқли тиббиёт маркази бош врач А. Дусбаев ҳақида]. – Қарши: Насаф, 2008. – 126 б.

Рашидов Қ. Бойсунлик олимлар. – Т.: Matrix Print, 2008. – 265 б.

Холмуродов Н. Сурхондарё табиати ва унинг муҳофазаси: (Сурхондарё вилояти табиатини муҳофаза қилиш қўмитаси). – Т.: Chinog ENK, 1998. – 77 б.

Хогира: Сурхондарё вилояти: 1941-1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: Р. Эргашов (раис) ва бошқ. – Т.: Абдулла Қодирий ном. ҳақл мероси нашриёти, 1994-1995.

К. 1. – 1994. – 478 б.

К. 2. – 1995. – 433 б.

Тошкент шаҳри

Алимова Д., Филанович М. Тошкент тарихи = История Ташкента: (қадимги даврлардан бугунги кунгача). – Т.: ARTFLKX, 2007. – 208 б. – (Ўзбекистон шаҳарлари тарихи).

Аминов М. Шаҳри азим – Тошкент. – Т.: Ўзбекистон, 1983. – 23 б.

Бердиев Ю. Чиғатой оқтепадаги чинор: (Ўзбекистон Респ. хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими Р. Каримов ҳақида ҳикоя). – Т.: Фан, 2003. – 70 б.

Ботиров М. Тошкентим менинг: [кўхна Шошнинг ўтмишда босиб ўтган шонли ва қонли қисмати, кўркам шаҳарнинг бугуни ва келажаги ҳақида]. – Т.: Абу Али ибн Сино ном. тиббиёт нашриёти, 2002. – 220 б.

Зиёев Ҳ. Она шахрим Тошкент ва ҳаёт йўлимдан лавҳалар. – Т.: Фан, 2008. – 340 б.

Каримов Н., Баракаев Р. Тошкент шоирлари /ЎЗР ФА Алишер Навоий ном. Тил ва адабиёт ин-ти. – Т.: Фан, 2007. – 86 б.

Маллицкий Н. Г. Тошкент маҳалла ва мавзелари: монография /Н. Г. Маллицкий; русчадан Усмон Қўчқор таржимаси. – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1996. – 24 б.

Маҳдум Исмоил Шайх. Тошкентдаги Усмон Мусҳафининг тарихи: монография /Арабчадан Абдуллоҳ Шайх Исмоил Маҳдум ўғли таржимаси; масъул муҳаррир А. Мансур. – Т.: Мовароуннахр, 1996. – 79 б.

Мухаммаджонов А. Қадимий Тошкент: [тарихий ва археологик лавҳалар] /ЎЗРФА Шарқшунослик ин-ти, Тошкент ш. Маънавият ва маърифат маркази. – Т.: Шарқ, 2002. – 80 б.

Нурмухамедов Ҳ., Ҳабибуллаев Н. Тошкентнинг қадимий дарвозалари. – Т., 1999. – 20 б. – (Тарихдан садо).

Олимжонова Х., Саипова Ф. Тошкент шаҳар анҳор каналининг сув ўтлари: ўқув-услубий қўлланма /Мирзо Улугбек ном. Ўзбекистон Миллий ун-ти. – Т.: Фан, 2007. – 49 б.

Орипов Ф. Тошкент ўтмишидан лавҳалар: [этнографик материаллар асосида]. – Т.: Фан, 1990. – 92 б.

Собиров М. Тошкент давлат дорилфунуни етиштирган олимлар: монография. – Т.: Фан, 1990. – 92 б.

Тошкент Ислом университети = Tashkent Islamic University: монография /Таҳрир ҳайъати: Х. С. Кароматов ва бошқ.; тузувчи-муаллиф Л. Маҳмуд; таржимонлар: ингл. тилига Ш. Д. Ерназарова, М. К. Абралова ва бошқ., араб тилига М. О. Ҳасанов. – Т.: Тошкент ислом ун-ти, 2006. – 88 б.

“Тошкент-Лада” акциядорлик жамияти: монография /Тузувчилар: К. М. Сиддиқназаров ва бошқ. – Т.: Мехнат, 1994. – 94 б.

Тошкент: энциклопедия /Бош таҳрир ҳайъати: А. Акрамов, Б. Алимов, М. Аминов ва бошқ. – Т.: Ўзбекистон Миллий энциклопедияси Давлат илмий нашриёти, 2009. – 784 б.

Шарипова М. Тошкентнинг XIX асрнинг иккинчи ярми XX аср бошларидаги ижтимоий-сиёсий аҳволи: тарих фан. номзоди дис... автореф. /ЎЗР Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги, Мирзо Улугбек ном. Ўзбекистон Миллий ун-ти. – Т., 2004. – 27 б.

Юнусхўжаева М. ва бошқ. Келажаги буюк давлат пойтахти /М. Юнусхўжаева, Ф. Абдурахмонов, Б. Никитенко. – Т., 1997. – 68 б.

Қорабоев К. Тошкент трамвайи юз ёшда: монография /Таҳрир ҳайъати: Н. Викнянская, Б. Голендер, К. Шокиров ва бошқ.; таржимон ва масъул муҳаррир А. Эгамназаров. – Т.: Шарқ, 2001. – 80 б.

Тошкент вилояти

Исроилов Б. Тўйтепага тўйга келинг: Ўрта Чирчиқ туманининг 70 йиллигига. – Т.: Ёзувчи, 1997. – 127 б.

Мадёр Ҳасан. Паркент наволари: шеърлар. – Т.: Чўлпон, 1998. – 39 б.

Малик Эгам. Бекободнома: очерклар. – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1995. – 142 б.

Она шахрим – ғурурим, фаҳрим: Янгийўл шахрининг 60 йиллигига /З. Ҳайдарова, С. Умирбоев, С. Емелин. – Т.: Университет, 1997. – 57 б.

Тошкент вилоят матлубот кооперацияси ҳиссадорлик жамиятлари уюшмаларининг 1995 йилдаги хўжалик фаолиятининг асосий кўрсаткичлари /Тошкент вилоят матлубот кооперацияси ҳиссадорлик жамиятлар уюшмаси. – Т.: Нашриётсиз, 1996. – 30 б.

Тўёна: (Бекободнинг 50 йиллик тўйига бекободлик каламкашлар ижодидан намуналар) /Муҳаррир Н. Умаров. – Т.: Ўзбекистон, 1995. – 28 б.

Умрзоков Ш. Ижара – даромад манбаи: (Тошкент вилояти Оҳангарон ноҳиясидаги Ворошилов номли давлат хўжалиги техникуми тажрибаси) /Колхозлар ва совхозлар тарихи ҳамда илғор тажрибаларни тарғиб қилиш ин-ти. – Т.: Мехнат, 1991. – 23 б.

Холиев Х. ва бошқ. Қумқўрғон тиббиётининг 75 баҳори /Х. Холиев, А. Чўлибоев, Р. Эшмуродов. – Т.: Янги аср авлоди, 2008. – 95 б.

Хотира: Тошкент вилояти: 1941-1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: А. Алимова (раис) ва бошқ. – Т.: Ўзбекистон, 1994-1995.

К. 1. – 1994. – 606 б.

К. 2. – 1995. – 610 б.

Фарғона вилояти

Азизова М. Шоҳимардон тонги: шеърлар. – Қарши: Насаф, 1997. – 42 б.

Ибодинов А. Уч баҳодир: (Фашизм устидан қозонилган буюк ғалабанинг 50 йиллигига бағишланади). – Фарғона: Фарғона, 1996. – 38 б.

Исламов М. Фарғона малаги: дoston /Сўнги сўз муаллифи Б. Аҳмедов. – Т.: Чўлпон, 1998. – 110 б.

Исмоилий Мирзакалон. Фарғона тонг отгунча: роман /Таҳрир ҳайъати: И. Шоғуломов (раис) ва бошқ.: сўнг сўз муаллифи Тоҳир Малик. – Т.: Шарқ, 1995. – 478 б.

Исмоилов М., Аюбов О. Аюб Қориевнинг ҳаётидан лавҳалар. – Фарғона: Фарғона, 2008. – 39 б.

Марғилон шахрининг жаҳон цивилизацияси тарихидаги ўрни: Марғилон шахрининг 2000 йиллик юбилейига бағишланган халқаро илмий конференция материаллари /[Таҳрир ҳайъати Ш. Салихов ва бошқ.]. – Т. – Марғилон, 2007. – 213 б.

Орифий Хусайнхон. Мозийдан садолар. – Фарғона: Фарғона, 2008. – 62 б.

Содиқов М. Олтиариқ тарихи: (Фарғона вилояти) /Махпират номли Ўрта Осиё халқлари тарихи ин-ти. – Т.: Фан, 1996. – 221 б.

Фарғоналик қизиқчилар /Тўпловчи О. Кўчқорбеков. – Т.: Меҳнат, 1994. – 46 б.

Хотира: Фарғона вилояти: 1941-1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: М. Маҳмудов (раис) ва бошқ. – Т.: Қомуслар Бош таҳририяти, 1994.

К. 1 – 511 б.

К. 2. – 493 б.

К. 3. – 461 б.

К. 4 – 482 б.

Хоразм вилояти

Абдолниёзов Б., Гулимов Г. Хоразм қовунлари /Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илм. – ишлаб чиқариш марказининг Хоразм вилояти бўлими: Сабзавотчилик, полизчилик ва картошқачилик илмий-тадқиқот ин-тининг Хоразм таянч пункти. – Урганч.: Хоразм, 2008. – 62 б.

Абдурасулов А. Хива: (тарихий-этнографик очерклар). – Т.: Ўзбекистон, 1997. – 140 б.

Аваз Комил. Хива дилбанди: эсселар, драмалар /Сўз боши муаллифлари: М. Қодиров, Н. Зоҳидова. – Т.: Ёзувчи, 1997. – 238 б.

Давлатов Қ. Тармоқнинг ойдин йўли: (Хазорасп Пахта тозалаш очик турдаги ҳиссадорлик жамияти тарихидан лавҳалар). – Урганч: Хоразм, 2008. – 42 б.

Искандаров Т. Бошқир шийхликлар: (Хоразм вилояти Янгибозор туманидаги “Хоразм” жамоа хўжалигининг босиб ўтган шарафли йўли тўғрисида). – Урганч: Хоразм, 1992. – 23 б.

Исмоил Журжонийнинг “Заҳираи Хоразмшоҳий” асари ва унинг Марказий Осиёда тиббиётни ривожлантиришдаги аҳамияти: Илм-амалий конф. материаллари /Масъул муҳаррир М. А. Гойипов. – Хива: Хоразм Маъмун академияси нашриёти, 2008. – 71 б.

Мадраҳимов А. Хоразм воҳасида мўл пахта ҳосили етиштириш агротехнологияси /Хоразм Маъмун академияси. – Т.: Меҳнат, 1999. – 127 б.

Машарипов О. Хоразм тарихидан саҳифалар. – Т.: Ўзбекистон, 1994. – 233 б.

Машарипов Р. Мозий садолари ва сабоқлари: (Хоразм вилояти Қўшқўпир тумани тарихи). – Т.: Ўзбекистон, 1998. – 299 б.

Норимов Б. Воҳа ҳикоялари. – Урганч: Хоразм, 1992. – 36 б.

Otaxonova N. Xorazmning shifobaxsh o`simliklari. – Urganch: Xorazm, 2008. – 46 b.

С. П. Толстов ва Хоразм цивилизацияси: (С. П. Толстовнинг 100 йиллигига бағишлаб ўтказилган конф. материаллари тўплами) /Масъул муҳаррир Ж. Юсупов. – Урганч: УрДУ, 2008. – 130 б.

Сафаров А. Хоразмлик тадбиркор: Хужжатли қисса. – Т.: Ўзбекистон, 1995. – 69 б.

Юсупов Ж. Хоразм эртақлари бадиий структураси: (ўқув-услубий қўлланма). – Урганч: Урганч, 2008. – 60 б.

Юнусов И., Оллаберганов И. Маърифат чароғбонлари: [Хоразмлик халқ таълими фидойилари ҳақида]. – Урганч: Хоразм, 2008. – 49 б.

Ўрозметова Қ. Устозни хотирлаб: [Устоз М. Худойбергановнинг ҳаёт йўли ҳақида]. – Урганч: Хоразм, 2008. – 14 б.

Қурбонов З., Сафоев Қ. Хива – ўтмишда, ҳозирда, келгусида. – Хива, 1998. – 32 б.

Қўшжонов О., Сапарбаев А. Буюк Хоразмшоҳлар давлати даврида Хоразм: X асрдан XII аср бошигача бўлган давр: (тарихий лавҳалар). – Урганч: Хоразм, 2007. – 58 б.

Ҳасанов С. Хоразм маърифати – олам кўзгуси: олий ва ўрта махсус билим юртлири ҳамда мактаб ўқитувчилари учун /И. О. Обидовнинг умумий таҳрири остида. – Т.: Ўқитувчи, 1996. – 302 б.

Қашқадарё вилояти

Бердиев Ю. Қашқадарё қаҳрамонлари: (очерк, мақола ва лавҳалар) /Сўз боши муаллифи О. Пармонов. – Т.: Чўлпон, 1996. – 187 б.

Жўракулов О. Қашқадарё манғитлари. – Т.: Фан, 1993. – 255 б.

Исломов У. Нукрабод ҳаёли: (Қашқадарё вилояти Нукрабод қишлоғи ҳақида). – Қарши: Насаф, 1997. – 58 б.

Йўлдошев Б. Насаф нафаси: Қашқадарё вилояти тазкираси. – Қарши: Насаф, 1992. – 228 б.

Йўлдошев Б. Қашқадарё бадияти: (тазкира, адабий-танқидий мақолалар, мумтоз адабиёт ва халқ достончилари ижодига чизгилар). – Т.: Шарқ, 1998. – 459 б.

Маҳмудов Б. Қашқадарё халқ таълимнинг тараққиёт йўли. – Қарши: Насаф, 1999. – 127 б.

Назаров Р., Муҳаммадиев А. Қашқадарё вилояти шароитида ғўзадан мўл ҳосил етиштириш бўйича қўлланма /Ўзбекистон Респ. Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илм. Ишлаб чиқариш маркази, “INNOVATEH” илм. ишлаб чиқариш корхонаси. – Т.: Fan va texnologiya, 2007. – 47 б.

Нафасов Т., Турсунов Ш. Қарши шаҳри маҳалла ва кўча номлари. – Т.: Маънавият, 2008. – 165 б.

Равшанов П. Қашқадарё: Истиклол арафасида (1986-1989). – Т.: Маънавият, 2003. – 176 б.

Равшанов П. Қашқадарё тарихи: (энг қадимги даврлардан XIX аср II ярмига қадар). – Т.: Фан, 1995. – 762 б.

Раҳмонов Ф. Сув келтирган азиз: (Қашқадарё, Сурхондарё, Наманган, Самарқанд ирригация ва мелиорация тарихидан лавҳалар). – Қарши: Насаф, 1998. – 14 б.

Саидов М., Равшанов П. Жейнов тарихи: (Қашқадарё воҳасидаги қишлоқ). – Т.: Абу Али ибн Сино ном. тиббиёт нашриёти, 1996. – 261 б.

Хотира: Қашқадарё вилояти: (1941-1945 йиллардаги урушда ҳалок бўлган ва бедарак йўқолган жангчилар /Таҳрир ҳайъати: Р. Раҳмонов (раис) ва бошқ. – Т.: Ўзбекистон, 1994.

К. 1. – 478 б.

Янгибоев М. Қашқадарё вилояти тарихи. – Т.: Фан, 2002. – 168 б.

Қобилов Т. Беором қалб соҳиби: бадиий-хужжатли қисса. – Қарши: Насаф, 2008. – 129 б.

Ҳазрат Бахши тарихи: (Қашқадарё вилояти Китоб туманидаги қишлоқ) /Нашрга тайёрловчи А. Чориев. – Т.: Шарофнома, Маориф, 1994. – 134 б.